

Περίγραμμα Μαθήματος

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	PHL Γ502	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ Ι: ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις (και πρακτικές ασκήσεις)		3 (2 ώρες διάλεξη + 1 ώρα ασκήσεις)	5
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων)	Επιστημονικής περιοχής Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα μαθήματα.		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ & ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ	Ελληνική. Για μη ελληνόφωνους φοιτητές, δίνεται η δυνατότητα παρακολούθησης ως <i>reading course</i> με ξένη βιβλιογραφία και εκπόνηση γραπτής ατομικής εργασίας στα Αγγλικά και αξιολόγηση φακέλου με ασκήσεις ή/και θεωρητικά/πρακτικά προβλήματα.		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ (με ξένη βιβλιογραφία και γραπτές εργασίες στα αγγλικά)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.upatras.gr/courses/LIT2114/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και

ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Στο θεωρητικό επίπεδο, στο τέλος αυτού του μαθήματος οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να περιγράφουν τη μορφολογία ως τομέα της Γραμματικής αλλά και ως κλάδο της γλωσσολογικής επιστήμης και να μπορούν να διακρίνουν τη Μορφολογία από άλλους συναφείς επιστημονικούς κλάδους (π.χ. Λεξικολογία, Ετυμολογία κ.ά.).
- Να είναι εξοικειωμένοι με τις βασικές αρχές, τους βασικούς σταθμούς στην εξέλιξη αλλά και τα μοντέλα του συγκεκριμένου επιστημονικού κλάδου.
- Να ορίζουν βασικές έννοιες της μορφολογίας που σχετίζονται με τα μορφολογικά συστατικά, τις μορφολογικές διαδικασίες και το νοητικό λεξικό.
- Να προβληματιστούν σε σχέση με τη μορφολογία και άλλες εκφάνσεις του γλωσσικού φαινομένου, όπως η μορφολογική κατάκτηση, η μορφολογική ποικιλία και η μορφολογική τυπολογία.
- Να γνωρίζουν τα βασικά μορφολογικά συστατικά και τις βασικές διαδικασίες του συστήματος της Νέας Ελληνικής.
- Να προβληματιστούν σχετικά με τα βασικά ερωτήματα της κλιτικής μορφολογίας.
- Να είναι σε θέση να αναλύσουν τις βασικές αρχές δόμησης του κλιτικού συστήματος της Νέας Ελληνικής.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων, το τέλος αυτού του μαθήματος οι φοιτητές θα πρέπει να είναι σε θέση:

- Να κάνουν ανάλυση λεξικών σχηματισμών βάσει συγκεκριμένης μεθοδολογίας.
- Να κάνουν ανάλυση μορφολογικών σχηματισμών της Νέας Ελληνικής.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια/ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Αυτόνομη εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η μορφολογία ορίζεται ως ο κλάδος της γλωσσολογίας που ασχολείται με το σχηματισμό των λέξεων. Στο πρώτο μέρος του μαθήματος, εστιάζουμε στις βασικές έννοιες που χρησιμοποιούνται στον κλάδο της μορφολογίας με έμφαση στα παρακάτω θέματα:

- (α) ορισμός και είδη μορφολογικών συστατικών (είδη μορφημάτων, είδη προσφυμάτων, ρίζα vs θέμα, είδη θεμάτων),
- (β) είδη αλλομορφίας,
- (γ) παραδειγματικές/συνταγματικές σχέσεις στους μορφολογικούς σχηματισμούς και συνθε(ικ)ότητα (compositionality), και
- (δ) μορφολογικά/λεξικά χαρακτηριστικά (γένος και η κλιτική τάξη).

Στο δεύτερο μέρος του μαθήματος, γίνεται παρουσίαση των βασικών αρχών και προβλημάτων της κλιτικής μορφολογίας, αναλύουμε τη σχέση δημιουργίας νέων λέξεων (παραγωγή και σύνθεση) με την κλίση (σχηματισμός τύπων λέξεων) και παρουσιάζεται αναλυτικά η δόμηση του ονοματικού και ρηματικού κλιτικού συστήματος της Νέας Ελληνικής. Στη διάρκεια του μαθήματος, παρουσιάζονται κάποια γενικότερα ζητήματα, όπως η κατάκτηση ενός μορφολογικού συστήματος, η δόμηση των λέξεων στις διαφορετικές γλώσσες του κόσμου (μορφολογική τυπολογία) και η δόμηση του νοητικού λεξικού. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, γίνεται πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων με πλήθος ασκήσεων που στοχεύουν στη βαθύτερη κατανόηση της ύλης.

Θεματολογία

- Ιστορία της μορφολογικής θεωρίας
- Μορφολογικές κατηγορίες - μορφήματα (βασικές κατηγορίες μορφημάτων και προσφυμάτων με βάση τη δεσμευτικότητα, τη θέση στο σχηματισμό και τη λειτουργία)
- Αλλομορφία/Αλλόμορφα
- Διαδικασίες χωρισμού μορφημάτων (παραδειγματικές και συνταγματικές σχέσεις)
- Μορφήματα και εγγενή μορφολογικά χαρακτηριστικά
- Νοητικό λεξικό
- Μορφολογικά μοντέλα και αρχιτεκτονική της γραμματικής
- Μορφολογικές κατηγορίες (γένος και κλιτικές τάξεις)
- Κλιτική μορφολογία (ονοματικό και ρηματικό σύστημα)
- Ανάλυση μορφολογικών λαθών (έμφαση στην κλιτική μορφολογία)

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο												
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές												
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	<table><tr><th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr><tr><td>Διαλέξεις σε αλληλεπίδραση με τους φοιτητές</td><td>39</td></tr><tr><td>Εβδομαδιαία μη καθοδηγούμενη μελέτη (μέσω ασκήσεων και ερωτήσεων)</td><td>39</td></tr><tr><td>Επανάληψη και προετοιμασία για τις εξετάσεις</td><td>44</td></tr><tr><td>Εξετάσεις</td><td>3</td></tr><tr><td>Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)</td><td>125</td></tr></table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις σε αλληλεπίδραση με τους φοιτητές	39	Εβδομαδιαία μη καθοδηγούμενη μελέτη (μέσω ασκήσεων και ερωτήσεων)	39	Επανάληψη και προετοιμασία για τις εξετάσεις	44	Εξετάσεις	3	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125
	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου											
	Διαλέξεις σε αλληλεπίδραση με τους φοιτητές	39											
	Εβδομαδιαία μη καθοδηγούμενη μελέτη (μέσω ασκήσεων και ερωτήσεων)	39											
	Επανάληψη και προετοιμασία για τις εξετάσεις	44											
	Εξετάσεις	3											
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	125											
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης	• Το μάθημα θα εξεταστεί με γραπτές εξετάσεις διάρκειας 3 ωρών στο τέλος του εξαμήνου. • Οι γραπτές εξετάσεις θα περιλαμβάνουν δύο μέρη: στο πρώτο μέρος θα γίνει εξέταση των θεωρητικών γνώσεων των διδασκομένων (ορισμοί, βασικές έννοιες κ.ά.), ενώ στο δεύτερο μέρος θα γίνει εξέταση της μεθοδολογίας βάσει ασκήσεων. • Οι ερωτήσεις θα είναι ανοιχτού τύπου (σύντομης ή εκτενούς ανάπτυξης), για να ελεγχθεί αν οι διδασκόμενοι είναι σε θέση να εξηγήσουν και να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με τα όσα έχουν διδαχθεί. • Οι πληροφορίες αξιολόγησης αναρτώνται στην αρχή του εξαμήνου στην ιστοσελίδα του μαθήματος στην πλατφόρμα e-class.												

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1986. *Η Νεολογία στην Κοινή Νεοελληνική*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1994. *Νεολογικός δανεισμός-Άμεσα δάνεια από τη Γαλλική και την Αγγλοαμερικανική-Μορφοφωνολογική ανάλυση*. Θεσσαλονίκη.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. 2003. Η μορφολογική δομή της νέας ελληνικής και η διδακτική της. *Γλωσσολογία* (ειδικό τεύχος, «Η Νέα Ελληνική ως ξένη γλώσσα») 15: 25-34.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α., Ράλλη, Α. & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (Επιμ.). 2003. *Το Γένος*. Αθήνα: Πατάκης.
- Βάζου, Έ., Παπαδοπούλου, Φ., Ξυδόπουλος Ι. Γ. & Α. Τσαγγαλίδης. 2008. *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας* (μετάφραση και μερική προσαρμογή στα Ελληνικά και επιστημονική επιμέλεια του *An Introduction to Language* των V. Fromkin, R. Rodman & N. Hyams (7^η έκδοση), εκδόσεις Thomson), Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Ευθυμίου, Α & Ε. Θωμαδάκη. 2022. Μορφολογία. Στο Μ. Λεκάκου & Ν. Τοπιντζή (Επιμ.), *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία. Θεμελιώδεις έννοιες και βασικοί κλάδοι με έμφαση στην ελληνική γλώσσα*. Αθήνα: Gutenberg, 150-179.
- Μωυσιάδης, Θ. 2005. *Ετυμολογία-Εισαγωγή στη Μεσαιωνική και Νεοελληνική Ετυμολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ξυδόπουλος, Ι. Γ. 2008. *Λεξικολογία: Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Ράλλη, Α. 2022. *Μορφολογία* (2^η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Ράλλη, Α. 2007. *Η σύνθεση λέξεων. Διαγλωσσική μορφολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Ρεβυθιάδου, Α. & Δ. Παπαδοπούλου (Επιμ.). 2023. *Εισαγωγή στη Μορφολογία: Θεωρία και πειραματικές εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Σακελλαριάδης, Γ. 1997. *Στοιχεία Μορφολογίας. Μορφήματα και παραγωγικές καταλήξεις της Νεοελληνικής*. Αθήνα: Πατάκης.

Ξενόγλωσση

- Aronoff M. & K. Fudeman. 2011. *What is Morphology?* (2nd Edition). UK: Wiley-Blackwell.
- Bauer L., Lieber, R. & I. Plag 2013. *The Oxford reference guide to English Morphology*. Oxford: Oxford University Press.

- Booij, G. 2013. *The grammar of words: an introduction to linguistic morphology* [3rd edition]. NY: Oxford University Press.
- Dixon, R. W. 2014. *Making new words. Morphological derivation in English*. Oxford: Oxford University Press.
- Haspelmath, Martin & Andrea D. Sims. 2010. *Understanding morphology*. Oxon & New York: Routledge.
- Lieber, R. 2016. *Introducing Morphology* [2nd edition]. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ralli, A. 2013. *Compounding in Modern Greek* (Studies in Morphology 2). Dordrecht: Springer.